

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 369

Przemiany strukturalne i koniunkturalne na światowych rynkach

Tom 2

Redaktorzy naukowci

Jan Rymarczyk

Małgorzata Domiter

Wawrzyniec Michalczyk

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redakcja wydawnicza: Elżbieta Kozuchowska, Barbara Majewska
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-478-3 (całość)
ISBN 978-83-7695-455-4 (tom 2)

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:
EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Michał Nowicki: Global governance w obszarze handlu międzynarodowego – rola WTO	9
Marcin Nowik: Strukturalne przemiany w obszarze indyjskiej pomocy gospodarczej na rzecz Nepalu	21
Witold Nowiński: Analiza przejść ponadgranicznych realizowanych przez polskie przedsiębiorstwa.....	33
Alina Nychyk: The necessity of global governance in the contemporary rapidly changing world	43
Anna Odrobina: Strukturalne problemy działalności badawczo-rozwojowej w Polsce	52
Sławomir Pastuszka: Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce Wschodniej w latach 2005–2012	63
Bożena Pera: Międzynarodowy handel towarami zaawansowanymi technologicznie krajów „wschodniego rozszerzenia” Unii Europejskiej w latach 2007–2012	73
Agnieszka Piasecka-Głuszak: Lean management w polskich przedsiębiorstwach przy wykorzystaniu wybranych narzędzi rozwiązywania problemów – wyniki badań.....	88
Tadeusz Pindór: Przekształcenia międzynarodowych rynków miedzi w latach 1980–2012.....	104
Eugeniusz M. Pluciński: Integracyjny megaprojekt UE – USA (...NAFTA?) z perspektywy polskiego eksportu i importu oraz modelu międzynarodowego podziału pracy	114
Łukasz Puślecki, Michał Staszaków: Alianse otwartych innowacji jako nowa forma współpracy firm biofarmaceutycznych	130
Zdzisław W. Puślecki: Innowacje produktowe i procesowe we wzroście konkurencyjności globalnej Unii Europejskiej.....	140
Jan Rymarczyk: Globalizacja KGHM Polska Miedź SA.....	150
Jerzy Rymarczyk: Antykryzysowe działania w strefie euro – kierunki reform systemu instytucjonalnego.....	165
Anna Skoczyła: Polskie i brytyjskie innowacyjne klastry na drodze kreowania konkurencyjności regionu	176
Joanna Skrzydłowska: Wkład przemysłu kreatywnego i kultury w przemiany strukturalne w gospodarce Unii Europejskiej.....	184
Joanna Skrzypczyńska: „Pakiet z Bali” a perspektywa zakończenia Rundy z Doha WTO	195

Justyna Szymańska: Regulacje prawne w Europie i w Stanach Zjednoczonych po globalnym kryzysie finansowym 2007–2009	203
Barbara Szymoniuk: Polityka klastrowa – dobrodziejstwo czy przekleństwo dla polskich klastrów?	212
Jowita Świerczyńska: Bezpieczeństwo i ochrona rynku jako priorytetowy obszar działania europejskiej służby celnej	222
Maciej Walkowski: Czy optymalizacja podatkowa może być szkodliwa? Rozważania na temat skutków funkcjonowania centrów usług finansowych typu offshore (OFC), czyli tzw. rajów podatkowych	233
Marta Wincewicz-Bosy: Międzynarodowy obrót kołmi w latach 1961–2011	249
Katarzyna Witczyńska: Znaczenie centrów logistycznych w rozwoju regionalnym	262
Marek Wróblewski: Regionalne centra obsługi eksporterów – nowy wymiar wsparcia polskiego eksportu?	276
Waldemar Zadworny: Ocena efektywności technicznej przedsiębiorstw województwa podkarpackiego metodą granicznej analizy danych	287
Wojciech Zysk: Działalność eksportowa spółek z udziałem zagranicznym w Polsce w latach 2004–2012	295
Katarzyna Żukrowska: Zmiany we współczesnej gospodarce: przejawy, kierunek i przyczyny	305
Anna Żyła: Współpraca regionalna w ramach ASEAN przed i po 2015 r. – cele, strategie i wyzwania	321

Summaries

Michał Nowicki: Global governance in the area of international trade – role of the WTO	20
Marcin Nowik: Structural changes in the field of India's economic aid for Nepal	32
Witold Nowiński: Cross-border acquisitions carried out by Polish companies	42
Alina Nychyk: Konieczność globalnego zarządzania we współczesnym szybko zmieniającym się świecie	51
Anna Odrobina: The structural problems of the research and development activity in Poland	62
Sławomir Pastuszka: Foreign direct investment in Eastern Poland in the period of 2005–2012	72
Bożena Pera: International trade of high-tech products of European Union Eastern Enlargement countries in 2007–2012	87
Agnieszka Piasecka-Głuszak: Lean management in Polish companies using selected tools of problem solving – research results	103

Tadeusz Pindór: Changes of international copper markets over the period 1980–2012	113
Eugeniusz M. Pluciński: Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) between EU and US from a view of Polish exports and imports as well as pattern of international division of labour	129
Łukasz Puślecki, Michał Staszków: Open innovation alliances as a new form of cooperation of biopharmaceutical companies	139
Zdzisław W. Puślecki: Product and process innovation in the global competitiveness increase of the European Union	149
Jan Rymarczyk: Globalization of KGHM Polska Miedź S.A.	164
Jerzy Rymarczyk: Anti-crisis actions in the euro zone – directions of institutional system reforms	175
Anna Skoczyła: The role of Polish and British innovation clusters in creating competitiveness of the region	183
Joanna Skrzydłowska: The contribution of the cultural and creative industries in structural changes in the economy of the European Union	194
Joanna Skrzypczyńska: The WTO “Bali Package” vs. a perspective of the conclusion of the Doha Round	202
Justyna Szymańska: Legal regulations in Europe and in the United States after the global financial crisis of 2007–2009	211
Barbara Szymoniuk: Cluster policy – benefit or a curse for Polish clusters?	221
Jowita Świerczyńska: The security and protection of the market as a priority action area of the European customs service	231
Maciej Walkowski: Can tax optimization be harmful? Deliberations on the effects of Offshore Financial Centers (OFC), or so-called tax heavens	248
Marta Wincewicz-Bosy: International trade in horses in the years 1961–2011	260
Katarzyna Witczyńska: Importance of logistics centers in regional development	275
Marek Wróblewski: Regional Export Promotion Agencies – a new dimension of Polish export support?	286
Waldemar Zadworny: Assessment of technical effectiveness of companies in Podkarpackie Voivodeship with borderline data analysis method	294
Wojciech Zysk: The export activity of entities with foreign capital in Poland in the years 2004–2012	304
Katarzyna Żukrowska: Changes in contemporary world economy: occurrences, directions and causes	319
Anna Żyła: Regional cooperation in the ASEAN before and after 2015 – goals, strategies and challenges	332

Joanna Skrzypczyńska

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

e-mail: joanna.skrzypczynska@amu.edu.pl

„PAKIET Z BALI” A PERSPEKTYWA ZAKOŃCZENIA RUNDY Z DOHA WTO

Streszczenie: Negocjacje w ramach rundy Rozwoju WTO rozpoczęły się w stolicy Kataru – Doha w 2001 roku. Jednak pomimo wyznaczanych wielokrotnie terminów zakończenia rokowań ostateczne porozumienie nadal nie jest osiągnięte. Do braku sukcesu rundy doprowadziło wiele czynników, m.in. kontrowersje wokół kwestii rolnych, stosowania specjalnego mechanizmu ochronnego, wielkości możliwych linii taryfowych w zakresie tzw. produktów wrażliwych, dostępu do rynku, system podejmowania decyzji w WTO oraz sytuacja wewnętrzna w państwach członkowskich WTO spowodowana kryzysem. Celem artykułu jest analiza najnowszych ustaleń w ramach negocjacji – tzw. Pakietu z Bali, a także próba odpowiedzi na pytanie o szanse zakończenia rokowań z Doha.

Słowa kluczowe: WTO, liberalizacja handlu, Agenda Dohijska, „Pakiet z Bali”.

DOI: 10.15611/pn.2014.369.2.17

1. Wstęp

Celem artykułu jest analiza postanowień tzw. Pakietu z Bali – dokumentu przyjętego na zakończenie konferencji ministerialnej WTO, która odbyła się na indonezyjskiej wyspie Bali w grudniu 2013 roku. Przedmiotem artykułu jest także próba diagnozy, na ile przyjęcie wspomnianego dokumentu przyczyni się do ewentualnego zakończenia rokowań, w trwającej już od 2001 roku Rundzie z Doha WTO. Decyzja o rozpoczęciu kolejnej rundy negocjacji handlowych poświęconej w większym stopniu problemom państw rozwijających zapadała w ramach konferencji ministerialnej w Doha w listopadzie 2001 roku. Już wówczas widoczne były potencjalne punkty sporne przyszłych rokowań. Tradycyjnie do zagadnień tych należała m.in. dalsza liberalizacja handlu artykułami rolno-spożywczymi, większy zakres redukcji w dostępie do rynku dla produktów nierolnych oraz usług, łatwiejszy dostęp do rynku dla produktów pochodzących z państw rozwijających się, a także ułatwienia dla eksporterów bawełny z państw rozwijających się. Na mało satysfakcjonujący przebieg rokowań, oprócz sprzeczności celów negocjacyjnych, wpływ miał także

rosnący udział krajów rozwijających się w pracach WTO. W przeciwieństwie do GATT, gdzie wiodąca rola należała do USA oraz Wspólnoty Europejskiej, obecnie podział sił w WTO jest zupełnie inny. Nie jest już możliwa sytuacja, że państwa Quad (Unia Europejska, Stany Zjednoczone, Kanada oraz Japonia) przeforsują swoje stanowisko z pominięciem postulatów innych stron rokowań. Państwa rozwijające się i najmniej rozwinięte w porównaniu z poprzednimi rundami negocjacyjnymi są znacznie lepiej przygotowane, zorganizowane i zdeterminowane do osiągnięcia swoich celów negocjacyjnych. Naturalnie sam fakt większej aktywności tej grupy państw na forum WTO jest zjawiskiem bez wątpienia pozytywnym, jednak w aspekcie samych rokowań większa liczba twardo negocjujących stron musiała wpłynąć na tempo negocjacji. Wydaje się, że nikt się spodziewał, że rokowania z Kataru przedłużą się do ponad 10 lat, z niepewną perspektywą ich finalizacji. Dotychczasowy przebieg rokowań nie pozwalał bowiem na optymizm co do ich ewentualnego zakończenia. Na żadnej z czterech konferencji ministerialnych WTO (kolejno w 2003 roku w Cancun, w 2005 roku w Hongkongu, w 2009 i 2011 w Genewie), które odbyły się po rozpoczęciu negocjacji, nie osiągnięto ostatecznego, a nawet częściowego porozumienia. W związku z tym negocjacje od konferencji ministerialnej w Genewie w 2011 roku były w zasadzie w impasie, a część komentatorów i obserwatorów uznała rundę z Doha za fiasko [Schwab 2011]. Tym bardziej na tle wcześniejszych niepowodzeń negocjacyjnych pozytywnie wyróżnia się minipakiet porozumień, które udało się ustalić na Bali.

Spotkanie na Bali odbyło się już po wyborach nowego szefa WTO, którym został Brazylijczyk Roberto Azevedo, zastępując na tym stanowisku Francuza Pascala Lamy'ego. Według słów nowego szefa WTO, do przełomu doszło dzięki „woli politycznej” uczestników rokowań [„*Bali is just the start*” – Azevedo]. A zatem po raz kolejny potwierdził się scenariusz, że bez dostatecznej determinacji ze strony liderów poszczególnych państw żaden sukces wielostronnych negocjacji handlowych nie jest możliwy.

2. Postanowienia „Pakietu z Bali”

Konferencja ministerialna na Bali (dziewiąta od powstania WTO) odbyła się w dniach 3–7 grudnia 2013 roku. Konferencja została otwarta 3 grudnia 2013 roku przez prezydenta Indonezji Susilo Bambang Yudhoyono. Piątego grudnia 2013 r. ministrowie zatwierdzili przystąpienie do WTO Jemenu, który tym samym stał się 160 państwem należącym do WTO. Podczas sesji zamykającej konferencję – w sobotę 7 grudnia, dzień później, niż początkowo planowano, przyjęto „pakiet z Bali” [*Ninth WTO Ministerial Conference*]. Negocjacje były bardzo intensywne i rodziły sporo napięć, tym bardziej że nie wszystkie kraje uczestniczące w konferencji przejawiały zdecydowane poparcie dla kształtu porozumienia zaproponowanego przez szefa WTO. Zastrzeżenia zgłaszały przede wszystkim Kuba, Boliwia, Nikaragua, Wenezuela, a także Indie [Motlogelwa, Accram 2013]. „Pakiet z Bali” został podzie-

lony na trzy części. Część pierwsza dotyczyła ogólnych zasad pracy Rady Ogólnej WTO. Część druga porozumienia dotyczyła niektórych postanowień Agendy Rozwoju z Doha, w tym: ułatwień w handlu, rolnictwa, bawełny, rozwoju oraz problemów państw najmniej rozwiniętych. Część trzecia nałożyła na Komitet Negocjacji Handlowych zobowiązanie do przygotowania w ciągu najbliższego roku programu prac w zakresie problemów poruszonych w Agendzie Rozwoju [*Bali Ministerial Declaration and Decisions*].

Na „Pakiet z Bali” złożyło się w ostateczności 10 umów. Jeśli chodzi o decyzje związane z ułatwieniami w handlu, to na Bali przyjęto rozwiązania upraszczające procedury celne poprzez redukcję ich kosztów i poprawę ich szybkości oraz wydajności. Eksperti WTO oszacowali, że przyjęcie porozumienia w takim (lub lekko zmodyfikowanym kształcie) przyniesie wiele korzyści dla gospodarki światowej. Skutki przyjęcia tych uproszczeń są szacowane w przedziale między 400 miliardów dolarów a bilionem dolarów dzięki zmniejszeniu obecnych kosztów handlu od 10 do 15%, zwiększeniu przepływów handlowych, stworzeniu stabilnego środowiska gospodarczego oraz przyciąganiu inwestycji zagranicznych [*Days 3, 4 and 5: Round-the-clock consultations produce 'Bali Package'*].

Wśród decyzji dotyczących rolnictwa w ramach „Pakietu z Bali” uzgodniono dalsze ograniczanie subsydiów eksportowych oraz potwierdzono polityczną wolę do ich likwidacji w przyszłości¹. Przyjęto także zobowiązanie do bardziej przejrzystego zarządzania kontyngentami taryfowymi, które przysługują w ramach tzw. kwot minimalnego dostępu do rynku. Zgodnie z propozycją grupy G20 przyjęto środki pozwalające na monitorowanie wypełniania tych kontyngentów [*Bali Ministerial Declaration and Decisions*]. Kolejna decyzja w grupie rolnej dotyczyła programów gromadzenia zapasów żywnościowych dla celów bezpieczeństwa żywnościowego. Rokowania oparto na propozycji przedstawionej przez grupę G33 (grupa państw rozwijających się) na nieformalnym spotkaniu Komitetu Rolnego w listopadzie 2012 roku [Jatkar, Mukumba 2014]. Był to zdecydowanie najtrudniejszy temat negocjacji, a zarazem zdecydowane zwycięstwo państw rozwijających się, które sprzeciwiały się ograniczeniom związanym z gromadzeniem i dotowaniem żywności w celach zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego w swoich krajach. Na Bali osiągnięto kompromis w tej sprawie umożliwiający krajom rozwijającym się prowadzenie takiej polityki, nawet jeśli w niektórych aspektach stoi ona w sprzeczności z zasadami WTO dotyczącymi wsparcia w rolnictwie². Najzacieklej prawa do prowadzenia własnej

¹ Co prawda na konferencji ministerialnej w Hongkongu w 2005 roku wyznaczono datę ich likwidacji na 2013 rok, ale z powodu impasu w negocjacjach nie została ona dotrzymana.

² Zgodnie z regułami WTO rządowy skup żywności po cenach wyższych niż rynkowe wlicza się do wsparcia rolnictwa liczonego w ramach AMS i jeśli kraj je przekracza, może zostać wszczęty spór w ramach WTO. Kraje rozwijające się argumentowały, że sposób obliczania tego wsparcia nie uwzględnia m.in. rynkowego wzrostu cen żywności i dlatego reguła ta powinna być traktowana bardziej elastycznie. Zob. A. Jatkar, Ch. Mukumba, *Unpacking the Bali Package. A Snapshot of the Bali Ministerial Decisions of the WTO Members*, CUTS International Discussion paper, <http://www.cuts.int/pubs/papers/2005060101.pdf>.

polityki związanej z zapewnieniem bezpieczeństwa żywnościowego broniły Indie, a wypracowany kompromis pozwolił na przyjęcie minipakietu porozumień również przez ten kraj. Uzyskały one zapewnienie, że do podpisania ostatecznego porozumienia obowiązywać będzie tymczasowe zwolnienie od ogólnych reguł WTO dla prowadzenia polityki w zakresie bezpieczeństwa żywnościowego. Państwa rozwijające się muszą dokładać starań, aby tworzone agencje do przechowywania zapasów żywności nie wpływały na konkurencje w handlu międzynarodowym [*Briefing note: Agriculture negotiations*]. Przyjęty kompromis zobowiązuje pozostałe państwa WTO do wstrzymania się od wszczynania sporów na tym tle. A zatem do zastosowania w tym zakresie handlu rolnego klauzuli pokoju [Jatkar, Mukumba 2014].

W aspekcie handlu bawełną korzystano z uzgodnień z 2005 roku z konferencji w Hongkongu, kiedy to podjęto decyzję o wyeliminowaniu wsparcia do eksportu bawełny przez kraje rozwinięte. Projekt reformy w handlu bawełną podzielony na dwa etapy zaproponowały cztery afrykańskie kraje, dla których jest to istotny towar eksportowy, tj. Benin, Burkina Faso, Czad oraz Mali. Państwa te postulowały o bezcłowy dostęp do rynków krajów rozwiniętych, zniesienie subsydiów eksportowych oraz znaczne obniżenie wsparcia krajowego dla producentów bawełny w krajach rozwiniętych. We wniosku znalazł się także postulat wzmocnienia pomocy rozwojowej dla producentów bawełny [*Briefing note: Cotton negotiations*].

Kolejna część porozumienia dotyczyła problemów rozwoju i państw najmniej rozwiniętych (*Least-Development Countries* – LDC). Spośród 49 krajów z grupy LDC według ONZ-etu aż 34 należą do WTO, a 9 jest w trakcie negocjacji akcesyjnych. Warto także zauważyć, że pomimo iż obejmują one około 12 procent ludności świata, to stanowią mniej niż 2 procent światowego PKB i około 1 procent światowego handlu towarami. Ich udział w światowym handlu usługami jest jeszcze mniejszy. W ramach deklaracji z Bali potwierdzono mechanizm specjalnego i różnicowanego traktowania dla tych państw. Poza tym deklaracja stanowi polityczne zobowiązanie członków WTO do pomocy krajom najsłabiej rozwiniętym w integracji z wielostronnym systemem handlu. Tym samym zobowiązuje członków WTO do bardziej przejrzystego systemu bezcłowego i bezkontyngentowego dostępu do rynku dla produktów z krajów najsłabiej rozwiniętych. Deklaracja przewidywała także przyjęcie projektu decyzji w zakresie preferencyjnych reguł pochodzenia dla krajów najsłabiej rozwiniętych. Ułatwi to skoordynowanie reguł pochodzenia towarów stosownych przez różne kraje, ich większą przejrzystość i wyeliminowanie ewentualnych nadużyć. Deklaracja z Bali uwzględniła także problem wykluczenia ze światowego rynku handlu usługami państw najsłabiej rozwiniętych. Sekretariat WTO szacuje, że handel usługami stanowi ponad 70 procent światowego PKB oraz daje 45 procent zatrudnienia na świecie. Jednak udział krajów najsłabiej rozwiniętych w handlu usługami jest nadal marginalny i stanowi ok. 0,6 procent eksportu oraz 1,7 procent tych usług [*Briefing note: Decisions for least-developed countries*].

3. Perspektywy zakończenia rundy z Doha

Należy podkreślić, że przyjęta na Bali deklaracja o zakończeniu rundy z Doha ma charakter politycznego zobowiązania się stron do dalszych pogłębionych negocjacji, a zwłaszcza do wdrożenia podjętych zobowiązań. Jak pokazuje dotychczasowy przebieg rokowań rundy z Doha, może nie być to łatwe, ponieważ przyczyny braku kompromisu są wielopłaszczyznowe. Rozpoczynając od tych najważniejszych, związanych z różnicami stanowisk negocjacyjnych pomiędzy uczestnikami rokowań, przez kwestie związane z aktualną sytuacją polityczną w najważniejszych państwach członkowskich WTO, wreszcie po te związane z samym mechanizmem funkcjonowania WTO. Przyjęcie pakietu z Bali można uznać w części za realizację optymistycznego scenariusza rozwoju wydarzeń, zakładającego zakończenie rundy z Doha. Oczywiście skromny pakiet z Bali to naprawdę niewiele w kontekście rokowań, które są prowadzone od ponad dekady. Wydaje się także, że WTO za wszelką cenę próbuje zapobiec temu, co dziś jest dość prawdopodobne – swojej marginalizacji na rzecz dwustronnych umów handlowych powstających pomiędzy członkami organizacji.

Czy zatem „Pakiet z Bali” doprowadzi w ostateczności do zakończenia wieloletnich rokowań w ramach Agendy Rozwoju z Doha? Jest to niezwykle trudne do przewidzenia, ponieważ na powodzenie negocjacji ma wpływ wiele czynników. Wśród nich na pierwsze miejsce wysuwa się czynnik polityczny, decyzyjny. Praktycznie wszystkie dotychczasowe rokowania WTO ruszały z miejsca w sytuacji, gdy najważniejsze państwa miały wystarczająco dużo dobrej woli do ich zakończenia. Dopóki tej determinacji nie będzie w dostatecznym wymiarze, dopóty sytuację należy uznać za patową. Naturalnie pakiet ten tchnął „nowego ducha” w WTO, a także dał nadzieję na przyspieszenie i sfinalizowanie rokowań. Pod względem technicznym przyjęcie pakietu z Bali należy uznać za pierwszy krok do realnego zakończenia rokowań z Doha. Jednak pierwszy krok zrobiony po ponad 10 latach rozmów to chyba za mało, aby ogłaszać sukces na miarę zakończenia całej rundy. Należy także zwrócić uwagę na fakt, że nie wszystkie państwa uczestniczące w konferencji na Bali były w pełni usatysfakcjonowane zakresem i treścią przyjętego uzgodnienia, co może generować przyszłe problemy przy ustalaniu szczegółów wdrożenia porozumienia. „Pakiet z Bali” nie przyniesie bowiem realnych zmian, jeśli nie zostanie wdrożony. Wdrożenie jednak wymaga dużej woli politycznej i poparcia dla propozycji zawartych w ramach porozumienia przez państwa członkowskie WTO. Jest tego świadomy szef WTO, który regularnie apeluje do przywódców, liderów, parlamentarzystów państw członkowskich WTO o polityczne poparcie i wsparcie dla rozwiązań przyjętych na Bali [*Azevêdo urges members...*].

Mimo przyjęcia „Pakietu z Bali” groźba marginalizacji WTO nadal istnieje. Poszczególne państwa oprócz udziału w rokowaniach wielostronnych są stronami wielu porozumień regionalnych. Mimo że nie należy z góry zakładać, że będą one stały w sprzeczności z regułami WTO, to jednak co do zasady cele ugrupowań regio-

nalnych są inne niż cele wielostronnego systemu handlu. Wolnohandlowe umowy handlowe mogą wspierać podstawowe cele wynikające z wielostronnego systemu handlu, zwłaszcza jeżeli realizowane są poprzez strefy wolnego handlu. W ramach ugrupowań regionalnych może dochodzić do znacznej liberalizacji handlu, przyjmującej często formę bardziej zaawansowaną niż wynikająca wprost z porozumień wielostronnych. Napięcia są jednak nieuniknione. WTO jest organizacją międzynarodową dążącą do liberalizacji handlu międzynarodowego, a istotą ugrupowań regionalnych jest dyskryminacja przejawiająca się w ustanowieniu barier na granicach zewnętrznych wobec towarów i usług z państw trzecich [Skrzypczyńska 2008]. Szef WTO na spotkaniu z Komisją Parlamentu Europejskiego ds. handlu międzynarodowego zabrał głos także na temat pogłębiającego się regionalizmu w relacjach handlowych Europy. Nie stwierdził wprost, że są one zagrożeniem dla wielostronnego handlu, ale wyraźnie podkreślił, że nie mogą go zastąpić i powinny być tylko uzupełnieniem szerszej współpracy pomiędzy członkami WTO [*Help WTO keep up the Bali momentum...*]. Argumentował, że „tego rodzaju umowy mogą być doskonałym poligonem doświadczalnym dla szerszych porozumień wielostronnych”, a także że „liberalizacja handlu może być zaraźliwa i otwarcie rynków w regionie może wywołać postępek we współpracy wielostronnej” [*The future of the WTO...*]. Tym samym wyraźnie podkreślił, że regionalizacja nie powinna stać w sprzeczności z generalnymi zasadami wynikającymi z wielostronnego systemu handlu WTO. W tej dyskusji szefa WTO powinny wspierać przede wszystkim najmniejsze i najslabiej rozwinięte kraje członkowskie WTO, ponieważ dotychczasowy kierunek tworzenia megaregionalnych porozumień handlowych generalnie wyklucza je z tego grona i powoduje, że nie korzystają one z przywilejów, jakie może dawać zarówno regionalna, jak i globalna liberalizacja handlu [Jatkar, Mukumba 2014].

4. Zakończenie

Na podstawie dotychczasowego przebiegu negocjacji oraz analizy rokowań prowadzonych w ramach GATT można postarać się nakreślić kilka scenariuszy dalszego rozwoju wydarzeń. Z pewnością przyjęcie pakietu z Bali wzmocniło perspektywę pomyślnego zakończenia rokowań z Doha. A zatem scenariusz o całkowitym fiasku rundy wydaje się dziś mniej prawdopodobny niż jeszcze kilka miesięcy temu. Jednak „Pakiet z Bali” nie przesądza o zakresie przyszłych zobowiązań we wszystkich obszarach negocjacyjnych, a więc nadal prawdopodobny jest scenariusz zaprzestania negocjacji właśnie na zobowiązaniach z Bali i przyjęcia być może „małego pakietu” jako ostatecznego efektu rokowań. Byłoby to wyjście nie do końca satysfakcjonujące i prowadzące w zasadzie do większej współpracy dwustronnej, zwłaszcza w obszarach, które nie zostały ujęte w deklaracji z Bali. Najbardziej optymistycznym scenariuszem jest sytuacja, w której „Pakiet z Bali” przyspieszy prace we wszystkich grupach negocjacyjnych i doprowadzi do przyjęcia ostatecznego porozumienia, np. na kolejnej konferencji ministerialnej WTO w 2015 lub – co bardziej prawdo-

podobne – w 2017 roku. Na ile jednak takie rozwiązanie jest możliwe? Zależy ono przede wszystkim od stopnia determinacji głównych państw członkowskich WTO do przyjęcia na siebie nowych zobowiązań liberalizacyjnych. Wola zakończenia rokowań prezentowana przez szefa WTO nie budzi żadnych wątpliwości, jednakże nie może on zmusić państw członkowskich do przyspieszenia negocjacji. Na korzyść ewentualnego sukcesu rokowań przemawia fakt, że również przedstawiciele poszczególnych grup państw mają świadomość, że do zakończenia rundy potrzebna jest przede wszystkim „wola polityczna” [Bairagi 2013]. A zatem dla powodzenia rundy z Doha niezbędne jest przekonanie uczestników rokowań, że sukces „Pakietu z Bali” jest kluczowy, jeśli chodzi o zakończenie całej rundy. Prawdziwym wyzwaniem dla WTO po przyjęciu deklaracji z Bali jest więc przyjęcie do końca 2014 roku planu prac w zakresie zakończenia negocjacji z Doha, potwierdzającego gotowość stron do dalszych negocjacji.

Literatura

- Azevêdo urges members to make 2014 the year to implement Bali and put Doha back on track*, https://www.wto.org/english/news_e/news14_e/tnc_infstat_06feb14_e.htm.
- „Bali is just the start” – *Azevêdo*, http://wto.org/english/news_e/spra_e/spra4_e.htm.
- Bairagi S.D., 2013, *What should LDCs pack in their suitcase for Bali?*, „Bridges Africa, Trade and Sustainable Development News and Analysis on Africa”, vol. 2, ICTSD International Centre for Trade and Sustainable Development, <http://ictsd.org/downloads/bridges-africa-review/2-8.pdf>, s. 4.
- Bali Ministerial Declaration and Decisions*, http://wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc9_e/bali-package_e.htm.
- Briefing note: Agriculture negotiations – the bid to ‘harvest’ some ‘low hanging fruit’*, http://wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc9_e/brief_agneg_e.htm#stockholding.
- Briefing note: Cotton negotiations – commitment and regret in Bali*, http://wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc9_e/brief_cotton_e.htm.
- Briefing note: Decisions for least-developed countries*, http://wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc9_e/brief_ldc_e.htm.
- Days 3, 4 and 5: Round-the-clock consultations produce ‘Bali Package’*, http://www.wto.org/english/news_e/news13_e/mc9sum_07dec13_e.htm.
- Doha trade round faces risk of collapse after 10 years of talks*, <http://www.theguardian.com/business/2011/apr/24/doha-trade-talks-threat-of-collapse-geneva-wto>.
- Help WTO keep up the Bali momentum, Azevêdo asks parliamentarians*, 12 February 2014, http://www.wto.org/english/news_e/spra_e/spra7_e.htm.
- Motlogelwa L., Accram A., 2013, *India rejects Bali package at WTO*, <http://www.sabc.co.za/news/a/c93730004210bb14a50bad1c2eddf908/India-rejects-Bali-package-at-WTO>.
- Jatkar A., Mukumba Ch., 2014, *Unpacking the Bali Package. A Snapshot of the Bali Ministerial Decisions of the WTO Members*, CUTS International Discussion paper, http://www.cutsitee.org/pdf/Unpacking_the_Bali_PackageA_Snapshot_of_the_Bali_Ministerial_Decisions_of_the_WTO_Members.pdf, s. 8–9, 21.
- Ninth WTO Ministerial Conference, <https://mc9.wto.org/>
- Schwab S.C., 2011, *After Doha why the negotiations are doomed and what we should do about it*, „Foreign Affairs”, May/June, no. 3.

Skrzypczyńska J., 2008, *Ugrupowania regionalne w GATT/WTO*, [w:] *Regionalizacja globalizacji*, red. J. Rymarczyk, B. Drelich-Skulska, W. Michalczyk, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław, s. 309–318.

The Future of the WTO, World Trade Balance on Bali, <http://globaltrademag.com/the-future-of-the-wto-world-trade-balance-on-bali/>.

THE WTO “BALI PACKAGE” VS. A PERSPECTIVE OF THE COMPLETION OF THE DOHA ROUND

Summary: The Doha Round began with a ministerial-level meeting in Doha, Qatar in 2001. Despite the ambitious agenda of the negotiations, the WTO members failed to meet the deadline settled in Doha. The main negotiations problems still are: agriculture, the special safeguard mechanism (SSM), sensitive products, NAMA. The causes of lack of compromise are also the system of decision making under WTO and a domestic situation in member countries caused by the financial crisis. The purpose of this article is to analyze the latest findings in the negotiations – the so-called. “Bali Package”, and to answer the question about the chances of completion of the Doha Round.

Keywords: WTO, “Bali Package”, trade liberalization, Doha Round.